

DOEL

[Initiële formulering in de week dat het onderhavige initiatief d.d. 05.02.2024 werd genomen]

Op korte termijn creëren van een nieuw fonds met een robuust, d.w.z. door private fondsen gegarandeerd kapitaal (voor minimaal 10 jaar), waarbij aanvragen gedaan kunnen worden voor de financiering van belangrijke rechtszaken op het gebied van het klimaat, m.b.t. alle rechtsgebieden. Stichting volgens RvT-model met een doelbewust opgezette structuur om een betrouwbare, relatief snelle aanvraag-, selectie- en toekenningsprocedure te realiseren.¹

1. Motivatie voor de oprichting van het Nicomachos Climate Justice Fund

1.1 De urgentie van de klimaatproblematiek

De deadline van het Verdrag van Parijs nadert met rasse schreden, zonder dat wereldwijd voldoende wordt gedaan om te voorkomen dat de klimaatopwarming de 1,5, of zelfs de 2 graden gaat overschrijden: het is daarom o.i. ‘alle hens aan dek’.

1.2 Beperkte effectiviteit reguliere wet- en regelgeving

In het huidige politieke en wetgevingsbestel moeten klimaat en milieu het steeds afleggen tegen economische belangen, stelt de politiek het adresseren van complexe lange termijn problematiek uit ten gunste van korte termijn belangen, en komen de rechten van mens, dier en milieu steeds verder in het gedrang bij gebrek aan een ‘level playing field’. De rechtspraak wordt daardoor steeds vaker gevraagd om deze balans te herstellen.

1.3 Rechtsstaat en democratie

Wetgeving en jurisprudentie op welk gebied dan ook leiden tot verplichtingen die zowel publiek als privaat nagekomen moeten worden. Indien dat niet gebeurt, dan ligt het rechtstatelijk in de rede dat gedupeerde of anderszins betrokken partijen alsnog proberen in rechte nakoming af te dwingen – en dat gezien de urgentie zeker in geval van zaken met betrekking tot het klimaat.²

---

¹ De initiatiefnemers zijn uiteraard bekend met de reeds bestaande ‘regranter’, maar beogen door een andere, meer gerichte opzet enerzijds daaraan aanvullend te opereren, anderzijds in voorkomende gevallen juist te kunnen optreden als samenwerkingspartner – zie hiervoor ook par. 2.7 ad 3.

² Het is verder aan gespecialiseerde juristen/wetenschappers om o.a. te beoordelen in hoeverre deze ontwikkeling past binnen het systeem van onze democratie en rechtsstaat, resp. de leer van de trias politica. Wij zijn ons daarbij uiteraard bewust van het belang van het behoud van maatschappelijk draagvlak.

- Het recht (d.w.z. wetgeving en/of jurisprudentie) speelt een belangrijke rol bij maatschappelijke ontwikkelingen, en is ook in deze tijd cruciaal om bepaalde ontwikkelingen te doorbreken en/of te versnellen, mogelijk zelfs als 'leverage' bij systeemverandering.

1.4 Nederland als koploper op het gebied van het klimaatrecht

Nederlandse NGO's spelen zoals bekend een - ook internationaal - leidende rol bij spraakmakende innovatieve rechtsvorming t.a.v. het klimaat (o.a. Urgenda, Milieudefensie). Hiermee wordt niet alleen het belang van het actief voeren van rechtszaken aangetoond, maar ook het feit dat op dit gebied geen kansen onbenut mogen en hoeven te blijven.

1.5 Private fondsen en het klimaat

Zo zeer als Nederlandse private fondsen sinds plm. vijftig jaar op cultureel en maatschappelijk gebied steeds aanvullender zijn gaan opereren ten aanzien van wat de overheid wel of niet (meer) financiert, zo relatief weinig besteden zij tot nog toe aan projecten op klimaatgebied. Alle reden om nu een beroep te doen op hun 'moral equity', om hun betrokkenheid bij het klimaat via het onderhavige initiatief substantieel te vergroten.

2. Uitgangspunten t.a.v. de opzet van het Nicomachos Climate Justice Fund

2.1 Doelstelling – zie de statuten van de d.d. 3 juli 2024 opgerichte stichting ³

2.2 Rechtsvorm

Stichting volgens Nederlands recht met een RvT-bestuursstructuur en de ANBI-status – zie voor de verdere uitwerking par. 4.

2.3 Primaire functie van het fonds

Het fonds neemt aanvragen van NGO's en/of min of meer georganiseerde groepen⁴ in de samenleving in behandeling, die gebaseerd zijn op inhoudelijke en financieel degelijk onderbouwde, integrale projectplannen, en vergoedt daarvan in principe uitsluitend de kosten van inhuur van benodigde *externe* advocaten. In geval van individuele burgers bij voorkeur rond een bepaald belang georganiseerde groepen, en/of zaken die aantoonbaar een breder maatschappelijk (dus niet een primair individueel) belang vertegenwoordigen. Het fonds gaat zelf geen rechtszaken voeren, en daarvoor dus niet direct advocaten inschakelen.

Zie voor een verdere uitwerking van de aanvraagprocedure par. 3.

2.4 Rechtsgebieden

---

³ Zie de landing page van de stichting: www.nicomachos.org

⁴ Nader te definiëren in de reglementen van het fonds; bedoeld wordt dat het fonds ook open staat voor bottom-up actie van groepen burgers met betrekking tot het klimaat.

Het fonds staat open voor aanvragen met betrekking tot alle rechtsgebieden.

2.5 Gebiedskeuze

Het fonds richt zich in eerste instantie op zaken, die:

- in eerste aanleg in Nederland, maar indien relevant ook in het buitenland worden aangespannen (resp. bij relevante instanties in het buitenland);
- tegen in Nederland dan wel elders gevestigde/werkzame rechtspersonen, overheden en/of natuurlijke personen worden gevoerd, maar waarvan de gedupeerde partijen en/of personen zeker niet uitsluitend in Nederland gevestigd hoeven te zijn, maar in voorkomende gevallen ook in het buitenland, en dan bij uitstek in het 'globale Zuiden'.

2.6 Thematische prioritering

Het fonds bepaalt iedere twee jaar binnen welke thema-gebieden aanvragen voor de bekostiging van rechtszaken ingediend kunnen worden. Daarbinnen wordt het experiment niet geschuwd.

Op dit moment worden de volgende **drie** prioritaire thema's overwogen:

Rechtszaken die:

1. zo direct mogelijk bijdragen aan vermindering van de uitstoot van broeikasgassen ten gevolge van de activiteiten van de fossiele industrie en haar primaire toeleveranciers, afnemers en dienstverleners;
2. aantoonbaar betrekking hebben op de vervuiling van o.a. lucht en (grond)water, en als zodanig ernstige schade toebrengen aan de gezondheid van de natuur en de mens;
3. activiteiten van in Nederland of elders gevestigde (rechts)personen, waarvan de activiteiten schadelijke gevolgen hebben in andere landen, meer specifiek in het 'globale Zuiden', ook wat betreft de uitstoot van broeikasgassen.

2.7 De strategische drie-deling van het Nicomachos Climate Justice Fund

Gegeven de hoge urgentie van de beperking van de opwarming van de aarde wil Nicomachos nog in de komende vijf jaar alle mogelijkheden kunnen aangrijpen om rechtszaken te laten voeren, die direct en/of indirect tot de beoogde beperking leiden. Daartoe wordt bij de inrichting van het fonds doelbewust onderscheid gemaakt tussen:

- (1) het *Nicomachos pre-litigation Research Fund*
- (2) het *Nicomachos Litigation Fund* en
- (3) het *Nicomachos Matching Fund*

1. Het Nicomachos *Research* Fund

Doel is in eerste instantie per geval (relatief beperkt) budget voor research ter beschikking te stellen, teneinde de kwaliteit van de daaropvolgende aanvragen te bevorderen. Bij het Research Fund ligt het accent op het experiment, op het onderzoek van nieuwe, mogelijk kansrijke invalshoeken en strategieën. Daarbij gaat het er niet uitsluitend om de kans op het winnen van een zaak groter te maken, want ook de jurisprudentie t.a.v. verloren zaken kan aanleiding zijn tot relevante (vervolg)procedures.

2. Het Nicomachos *Litigation* Fund stelt op aanvraag budget beschikbaar voor de externe inhuur van advocaten voor grondig voorbereide procedures, primair in Nederland.

3. Het Nicomachos *Matching* Fund is bestemd voor de bekostiging van grotere, ook internationale rechtszaken, die van een buitengewoon klimaatrechtelijk belang zijn, en die door een strategische samenwerking met andere partijen worden gefinancierd.

Zie voor een verdere uitwerking van de financiële inrichting van het fonds par. 5.

2.8 De positionering van het fonds

Het Nicomachos Climate Justice Fund is een 'stil' fonds, dat op de achtergrond klimaatzaken mogelijk maakt die anders niet gerealiseerd zouden worden.

Daarbij wordt de externe publiciteit niet actief gezocht, te meer daar dat juist nadrukkelijk onderdeel moet zijn van de projectplannen van de gehonoreerde aanvragen.

De financiers van het fonds worden in principe niet bekend gemaakt, tenzij dit bij wijze van uitzondering een voorwaarde zou zijn voor financiële steun.

2.9 De financiering, resp. de aard van de bijdragen van de donoren van het fonds

- In principe wordt qua financiering prioriteit gegeven aan 'unrestricted' bijdragen, aangezien de initiatiefnemers ervan overtuigd zijn dat inhoudelijk geormerkte bijdragen het fonds te veel zouden belemmeren in haar slagkracht om relevante thema's adequaat en snel te kunnen (doen) aanpakken.

- De bijdragen van de donors/financiers van het fonds worden volgens overeengekomen voorwaarden in een gerichte mix van *a fonds perdu* en/of als voorwaardelijk vrijvallende *garanties* ter beschikking gesteld.⁵

---

⁵ Een bevriende bankier, Diederik Sillevius Smitt, heeft inmiddels een dynamisch budgetmodel voor het Nicomachos Climate Justice Fund ontwikkeld, en daarop aansluitend budget-, resp. financieringsscenario's van overhead en de benodigde beschikbaarheid van snel en langzaam geld - in termen van resp. bijdragen van kort geld *a fonds perdu* en *garanties* (als een soort drawing rights op het Nicomachos Litigation Fund) voor grote rechtszaken. Hans Schut, oud investment manager van Triodos Bank, adviseert hierbij.

2.10 De organisatorische inrichting van het fonds

Het fonds wordt organisatorisch zo lean & mean mogelijk ingericht, d.w.z.:

- met zo laag als mogelijke overheadkosten;
- met glasheldere reglementen en voorwaarden, en een efficiënte aanvraag-, toekennings- en evaluatieprocedure, incl. een daartoe strekkend ICT-systeem);
- met een structuur die geheel is gericht op de kwalitatieve beoordeling van de ontvangen aanvragen, de professionele evaluatie van het resultaat van de mede gefinancierde procedures, en op de voortdurende verwerking van feedback in de operatie, alsmede op de professionele periodieke verantwoording van het voorgaande naar de deelnemende fondsen/financiers.

Zie voor een verdere uitwerking van de organisatie van het fonds par. 4.

3. Opzet aanvraagprocedure Nicomachos Climate Justice Fund⁶

3.1 Relatief snelle aanvraagprocedure, d.w.z.:

- Eind ieder kwartaal = deadline aanvragen. Uitslag voor eind navolgende kwartaal⁷

3.2 Fasering beoordeling aanvragen

3.2.1 Formele toetsing primaire toegangscriteria (door programmteam), o.a.:

- Rechtspersoon/vertegenwoordiging
- Gekozen rechtsgebied en thema
- Volledigheid vereiste informatie +/- gevraagde onderbouwing e.v.?

3.2.2 Inhoudelijke beoordeling door:

- N.t.b. aantal onafhankelijke adviseurs
- Financieel team van het fonds.

Leidend tot een intern advies aan het bestuur van het fonds.

3.2.3 Voorwaardelijke toekenning, resp. n.t.b. bevoorschotting op basis van:

- Bestuursbesluit⁸
- Donatieovereenkomst incl. voorwaarden
- Eventueel tussentijdse toetsing/informatieplicht

Ook werd - mede i.v.m. de ANBI-voorwaarden – een relatie aangegaan met een maatschappelijke accountant, i.c. Peer Accountants in Amsterdam.

⁶ Deze procedure wordt in overleg met mr. Job Hengeveld nader uitgewerkt.

⁷ Overwogen wordt eventueel een 'quick desk' voor snelle procedures in te richten met kleinere, gemaximeerde bijdragen van het fonds.

⁸ Een mogelijkheid van beroep wordt nader uitgewerkt.

3.2.4 Definitieve toekenning op basis van:

- Inhoudelijke en financiële verantwoording door begunstigde
- Beoordeling resultaat gehonoreerde aanvragen door n.t.b. aantal onafhankelijke adviseurs
- Omzetting van voorschot in donatie, incl. eventuele na- dan wel terugbetaling⁹

3.2.5 Periodieke evaluatie van afgeronde zaken, incl. feedback naar bestuur en RvT door:

- .N.t.b. aantal onafhankelijke adviseurs

3.3 Benodigde reglementen en overeenkomsten¹⁰

3.4 Dedicated ICT-systeem¹¹

4. Organisatie Stichting Nicomachos Climate Justice Fund

4.1 Looptijd

- Om te beginnen minimaal 10 jaar m.i.v. 1 januari 2025

4.2 Rechtsvorm: stichting volgens Raad van Toezicht bestuursmodel

- RvT van in principe 3, eventueel max. 5 leden¹²

In de RvT vertegenwoordigde disciplines:

- (1) Governance i.h.a.;
- (2) Financiën;
- (3) Klimatrecht i.h.a.

Overwogen wordt als derde of vierde lid en voorzitter een te goeder naam & faam bekend é

4.3. Uitvoerende organisatie

4.3.1 Management en bemensing

- Twee-hoofdige directie: directeur-bestuurder en programmadirecteur (beiden p.t.)
- General manager voor algemene zaken/ondersteuning
- Afhankelijk van het aantal aanvragen één of meer grant managers
- Op den duur een p.t. financieel manager

---

⁹ Terugbetaling behelst ontvangen, eventueel niet bestede en/of onvoldoende verantwoorde gelden. Wellicht moeten ook afspraken gemaakt worden t.a.v. eventuele inkomsten uit door de begunstigde ontvangen schadevergoedingen e.d.

¹⁰ Deze documenten worden in overleg met mr. Job Hengeveld nader uitgewerkt.

¹¹ Dit systeem wordt samen met een ICT-expert uitgewerkt, waarbij tevens de mogelijkheid wordt onderzocht om een bestaand systeem van een reeds bestaand fonds in licentie te mogen gebruiken/ombouwen.

¹² De functieprofielen van de leden van de RvT zijn inmiddels nader uitgewerkt.

4.3.2 De Raad van Adviseurs

- Teneinde aanvragen te beoordelen en de resultaten van toegekende aanvragen te evalueren wordt een raad van in eerste instantie 6 -8 onafhankelijke free lance adviseurs benoemd, waarvan de leden bij toerbeurt volgens een overeengekomen standaardtarief anoniem worden ingehuurd.¹³

4.3.3 Overwogen wordt een niet-statutair 'Donor Council' in te richten, dat bestaat uit vertegenwoordigers van de voornaamste donoren, en dat op het niveau van de RvT periodiek wordt geraadpleegd over de voortgang van het fonds.

5. Begroting en dekkingsplan Nicomachos Climate Justice Fund

[nog in ontwikkeling]

6. Planning

6.1 Initiatiefase

-5 februari 2024 tot 15 april 2024: basis-ingrediënten opzet duidelijk.

6.2 Definitiefase

15 april tot **1 juli 2024:**

- Redactie startdocument/beleidsplan, dat de basis vormt voor het project- of businessplan van het fonds
- Oprichting en KvK-inschrijving van Stichting Nicomachos Climate Justice Fund; verwerving ANBI status: beide per 3 juli 2024 gerealiseerd.
- Bankrekening Triodos Bank: NL23 TRIO 0320 8990 98
- Contacten leggen t.b.v. de uitwerking van de vier hoofdlijnen van het startdocument: purpose/opzet, procedures, structuur/organisatie en begroting/dekkingsplan
- Kennismaking met, resp. opties op kandidaat leden management/staf
- Financiële doelstelling: *informele* toezeggingen ad in totaal minimaal €500k per jaar gedurende 3 jaar, te beginnen per 1 december 2024, d.w.z. t/m 2026

Voorgaande werkzaamheden werden per 5 juli jl. met succes afgerond.

1 juli – 15 september 2024

- Redactie project/businessplan, incl. begroting/dekkingsplan (w.i.p.)

6.3 Voorbereidingsfase

15 september - **15 november 2024**

- Benoeming leden RvT en twee bestuurders
- Werving en contractering staf m.i.v. 15 november 2024, resp. 1 januari 2025
- Samenstelling en contractering Raad van Adviseurs

---

¹³ De functieprofielen voor de leden van de Raad van Adviseurs worden nader uitgewerkt; tevens is een longlist met mogelijke kandidaten in de maak. Ook is het Reglement van de Raad van Adviseurs in voorbereiding.

- Huur tijdelijke kantoorruimte
- Uitwerking basis-reglementen
- Eerste fase implementatie ICT-systeem en website
- Goedkeuring begroting/dekkingsplan t/m eind 2025

Financiële doelstellingen:

- Contractuele vastlegging toezeggingen ad (minimaal) €750k per jaar gedurende minimaal 3, liefst 5 jaar, reeds te beginnen/uit te keren (als startkapitaal) per 01.12.2024, d.w.z. t/m 2027 (resp. 2029)

Op basis hiervan wordt door RvT en Bestuur op 15 november 2024 het besluit genomen worden per 1 januari 2025 een proefjaar te draaien met het Nicomachos Climate Justice Fund

- Plus: toezeggingen ad (minimaal) €1,5 mln. per jaar voor minimaal 3 jaar, d.w.z. t/m 2027 (resp. 2029). Doel is deze toezeggingen voor 1 juli 2025 gerealiseerd te hebben.

NB Ideaal/doel is m.i.v. 1 januari 2026 per jaar €2 mln. ter beschikking te hebben, in een nog nader te bepalen mix van a fonds perdu en garanties.

6.4 Start operatie > Proefjaar 2025

- 1 januari 2025: fonds operationeel
  - Proefjaar: **1 januari 2025 t/m 31 december 2025**
- Strategische evaluatie uiterlijk 15 november 2025.

6.5 Def. Uitvoeringsfase

- **1 januari 2026 – 31 december 2029**

Jaarlijkse evaluatie uiterlijk 15 november van ieder jaar, incl. besluit over implementatie aanpassingen.

- **1 januari 2029 – 31 december 2034:** tweede uitvoeringsfase

[einde doc.]